

Z żałobnej karty

DOI: 10.19195/0137-1150.162.17

Rafał Kowalczyk (1972–2015)

Dnia 21 maja 2015 roku zmarł dr Rafał Kowalczyk, adiunkt w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. W pełni sił twórczych odszedł młody uczyony, językoznawca sławista, utalentowany badacz języka rosyjskiego, ceniony nauczyciel akademicki.

Rafał Kowalczyk urodził się 7 października 1972 roku w Strzelinie. Do liceum ogólnokształcącego uczęszczał w Ziębicach, gdzie w roku 1992 zdał maturę. W tym samym roku podjął studia rusycystyczne w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Dyplom magistra uzyskał w roku 1997 na podstawie pracy magisterskiej *Współczesna terminologia translatoryczna*, napisanej pod kierunkiem doc. Bronisławy Konopielko. Problematyce tej poświęcił dwa artykuły: *Структурные модели русских составных транслатологических терминов*, „Slavica Wratislaviensia” CIX, pod red. M. Jakóbiec-Semkowowej, Wrocław 2000; *Charakterystyka słowotwórcza rosyjskich i polskich*

nazw translatorycznych, „Slavica Wratislaviensia” CXLVIII, pod red. K. Galon-Kurkowej, Wrocław 2009.

Bezpośrednio po uzyskaniu magisterium rozpoczął studia doktoranckie na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego pod kierunkiem doc. Bronisławy Konopielko. Po jej przedwczesnej śmierci, w tym samym roku (1997), dalsze studia kontynuował pod opieką prof. Larysy Pisarek.

Zawsze interesował go teatr i muzyka, był wytrawnym znawcą słownictwa związanego z tymi dziedzinami. Słownictwo teatralne w języku rosyjskim i polskim było przedmiotem napisanego pod kierunkiem prof. Larysy Pisarek i obronionego w roku 2002 doktoratu. W roku 2003 został zatrudniony w Instytucie Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, najpierw na stanowisku asystenta, a w roku 2004 — adiunkta.

Najważniejszą pracą Rafała Kowalczyka jest jego rozprawa doktorska, wydana jako osobna monografia pt. *Rosyjskie słownictwo teatralne w porównaniu z polskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2005 („Slavica Wratislaviensia” CXXXVII, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2874). W pracy tej szczegółowo opisał słownictwo teatralne każdego z obydwu języków (łącznie ponad 1800 nominacji) i poddał je gruntownej analizie konfrontatywnej, w której w szczególności wziął pod uwagę: 1) pochodzenie opisywanych nazw; 2) ich wszechstronną charakterystykę słowotwórczą; 3) ich właściwości semantyczne.

Problematyka opisu konfrontatywnego rosyjskiego słownictwa teatralnego w konfrontacji z polskim była przedmiotem jego wystąpień na konferencjach naukowych w kraju i za granicą, w tym także na forum organizowanych w macierzystym Instytucie Filologii Słowiańskiej Slawistycznych Spotkań Językoznawczych.

Problematyce tej poświęcił także wiele wartościowych artykułów: *O заимствованиях в терминологии русского театра*, „Slavica Wratislaviensia” CV, pod red. K. Galon-Kurkowej, Wrocław 1999; *Структурные модели русских транслатологических терминов*, [w:] *Problemy nauczania języka rosyjskiego, literatury i kultury Rosji u progu XXI wieku. Materiały konferencji naukowej, Kielce 19–20 września 1997 roku*, pod red. A. Jankowskiego, K. Lucińskiego, „Kieleckie Studia Rusycystyczne” 10, Kielce 2000; *Суффиксальное словообразование в сфере русской театральной лексики*, [w:] *Słowotwórstwo, semantyka i składnia języków słowiańskich*, t. 2, pod red. M. Blicharskiego przy współdziałaniu J. Lubochy-Kruglik, Katowice 2000; *О слове актер в русском языке*, [w:] *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich. Opis, konfrontacja, przekład*, pod red. L. Pisarek, J. Sokołowskiego, Wrocław 2000 („Slavica Wratislaviensia” CVII); *Nomina agentis w rosyjskim i polskim słownictwie teatralnym*, [w:] *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich*, 5. *Opis, konfrontacja, przekład*, pod red. M. Sarnowskiego i W. Wysoczańskiego, Wrocław 2005 („Slavica Wratislaviensia” CXXXIII); *Ponadwyrazowe rosyjskie i polskie skupienia teatralne (skupienia z komponentami teatru i teatr)*, „Slavica Wratislaviensia” CXXXV, pod red. T. Klimowicza, Wrocław 2006; *Nomina actionis i nomina essendi w rosyjskim i polskim słownictwie teatralnym*, „Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego” XXXII, pod red. J. Miodka i W. Wysoczańskiego, Wrocław 2006; *Expressiva w rosyjskim i polskim słownictwie sztuk scenicznych*, [w:] *Słowo i tekst*, t. 3. *Mentalność etniczna i kulturowa*, pod red. P. Czerwińskiego i E. Straś, Katowice 2011.

W ostatnim czasie Rafał Kowalczyk pracował nad rozprawą habilitacyjną, której przedmiotem było słownictwo muzyki popularnej w języku rosyjskim i polskim. Zgromadził obszerny materiał około 6000 jednostek (po 3000 dla każdego z konfrontowanych języków), planował opracowanie i wydanie rosyjsko-polskiego i polsko-rosyjskiego słownika muzyki popularnej. Wyniki swoich badań w tej dziedzinie przedstawił w kilku referatach wygłoszonych na konferencjach naukowych: *Charakterystyka słowotwórcza przymiotników w rosyjskim i polskim słownictwie muzyki popularnej*; *Charakterystyka słowotwórcza rzeczowników prostych w rosyjskim i polskim słownictwie muzyki popularnej*; *Charakterystyka słowotwórcza rzeczowników złożonych w rosyjskim i polskim słownictwie muzyki popularnej*. Opublikował na ten temat artykuł *Klasyfikacja semantyczna rosyjskich i polskich nazw muzyki rozrywkowej*, „Studia Rossica Posnaniensia”, z. 40, cz. 1, Poznań 2015.

Rafał Kowalczyk był sumiennym i wymagającym dydaktykiem, zawsze bardzo solidnie przygotowywał się do zajęć. Na studiach dziennych i zaocznych prowadził zajęcia z gramatyki opisowej i historycznej języka rosyjskiego oraz z gramatyki języka staro-cerkiewno-słowiańskiego. Ponadto prowadził seminaria magisterskie na studiach zaocznych, wypromował trzynaścioro magistrów.

Praca naukowa i dydaktyczna, której poświęcał szczególnie wiele czasu, nie była jedynym polem jego działalności. Nie uchylał się od podejmowania innych ważnych obowiązków. Był zastępcą dyrektora Instytutu Filologii Słowiańskiej, przez dłuższy czas sprawował odpowiedzialną funkcję koordynatora ds. programów wymiany międzynarodowej LLP-Erasmus i CEEPUS. Sam również aktywnie uczestniczył w wymianie międzynarodowej, odbywał podróże studyjne do zagranicznych uniwersytetów (Masarykova univerzita v Brně; Univerzita Palackého v Olomouci, Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Ostravská univerzita v Ostravě, Prešovská univerzita v Prešove; Санкт-Петербургский государственный университет). Wygłaszał tam wykłady, między innymi o przekładzie *Modlitwy Pańskiej* na język staro-cerkiewno-słowiański. W druku znajduje się jego artykuł *Portret fonetyczny Modlitwy Pańskiej w języku staro-cerkiewno-słowiańskim*. W ostatnim czasie pełnił w Instytucie funkcję społecznego inspektora pracy.

26 maja 2015 roku Rafał Kowalczyk spoczął w grobie rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Strzelinie. W pamięci przyjaciół i kolegów z Instytutu Filologii Słowiańskiej, którzy licznie

towarzyszili Mu w ostatniej drodze, pozostanie jako oddany swojej pracy badacz i nauczyciel akademicki, sympatyczny i uczynny Kolega, zawsze gotowy do niesienia pomocy innym.

Jan Sokolowski

• • •

DOI: 10.19195/0137-1150.162.18

Slobodan Ž. Marković (1928–2015)

11 września 2015 roku zmarł w Belgradzie profesor Slobodan Ž. Marković, którego rola i zasługi dla slawistyki południowej są nie do przecenienia. Urodzony w 1928 roku w skromnej wiejskiej rodzinie w okolicach Valjeva w Serbii, ciężką pracą i uporem zdobył wykształcenie uniwersyteckie, by po kilku latach pracy nauczycielskiej w 1956 rozpocząć karierę naukową na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Belgradzkiego. W strukturach Wydziału zawiązało się wówczas, przed czterdziestu pięciu laty, Międzynarodowe Centrum Slawistyczne (MSC), którego Profesor Marković był jednym z inicjatorów, jego wieloletnim dyrektorem, niez mordowanym organizatorem różnych przedsięwzięć i po prostu dobrym duchem. MSC od początku swego istnienia działało dwutorowo. Dwudziestodniowe Seminarium języka, literatury i kultury serbskiej przeznaczone dla zagranicznych studentów i doktorantów skupia młodzież slawistyczną z całego świata (prócz Europy także z Azji, Australii, Meksyku, USA), a kilkudniowe coroczne Spotkania Slawistyczne (Skup Slavista u Vukove dane) to konferencje naukowe, które stały się areną wymiany doświadczeń i osiągnięć, a przede wszystkim — forum integracji slawistów z całego świata. Profesorowi Slobodanowi Ž. Markovićowi zawdzięcza środowisko serbistów nie tylko stworzenie płaszczyzny porozumienia, na której rodziły się przyjaźnie i współpraca, ale też życzliwość i wsparcie, na które można było liczyć: od podsuwania pomysłów, czy nawet adresów bibliograficznych, poprzez trudne nieraz dyskusje do wskazywania możliwości pokonywania barier formalnych. Od początku swego istnienia MSC prowadzi też działalność wydawniczą, publikując kolejne tomy zbiorowe wygłoszonych na Spotkaniach referatów oraz materiały dydaktyczne do nauki języka serbskiego jako obcego na różnych poziomach zaawansowania.

Imponujący dorobek naukowy profesora liczy około sześciuset pozycji i obejmuje prace dotyczące nauczania języka i literatury serbskiej w szkole, historii literatury serbskiej XX wieku (*Kontinuiteti i vrednosti: studije o novoj srpskoj književnosti*, 1990), europejskich kontekstów literatury serbskiej (*Književne pojave između dva svetska rata*, 1982) oraz literatury dziecięcej (cztery tomy studiów o literaturze dla dzieci *Zapisi o književnosti za decu I–IV*, wiele wydań). Zainteresowanie tą ostatnią, słabo rozpoznaną wcześniej w Jugosławii, zaowocowało też wydaniem kilku antologii literatury dla dzieci, między innymi: *Antologija srpske priče za decu* (1984 i nast.), *Zlatna knjiga: antologija književnog stvaralaštva za mlade* (1996). Jeszcze w latach sześćdziesiątych ukazały się monografie takich autorów, jak Laza Lazarević, Milan Rakić, Branko Ćopić, Isidora Sekulić czy Jovan Popović. W 1987 roku, gdy obchodzona była uroczystość dwusetna rocznica urodzin Vuka Karadžicia („Dwa veka Vuka”), Slobodan Ž. Marković opublikował książkę *Vuk Karadžić u književnom trajanju* podsumowującą rolę i wpływ tego wielkiego reformatora na kulturę serbską. Znaczące miejsce w dorobku Profesora stanowi książka o literaturze macedońskiej (*Pojave, stvaraoči i dela u makedonskoj poeziji*, 2007). Od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku w centrum zainteresowań naukowych S.Ž. Markovicia znalazła się twórczość nawiązującej poetki serbskiej Desanki Maksimović. Prócz monografii *Književno stvaralaštvo Desanke Maksimović* (1998) i licznych artykułów jej poświęconych, owocem tych zainteresowań była koordynacja ogromnego przedsięwzięcia edytorskiego. Prof. Slobodan Ž. Marković stanął na czele dużego zespołu wybitnych specjalistów, którzy przygotowali pierwsze pełne wydanie krytyczne dzieł poetki w wersji papierowej i elektronicznej (D. Maksimović, *Celokupna dela u 10 tomova*,